

ESTD : OCTOBER, 1994
THLA TIN CHHUAK CHANCHINBU

June 2015

Kristian Naupang

KA IN THAR
kawng

- Hunpui pathum (Hman, tun, nakin)
 - Hring lang tlâng
 - Francis-a leh chinghnia
-

Kum 21-na

June 2015

Bu 249-na

Editor

Upa C. Lalbiaktluanga

Managing Editors

**Rev. K. Lalpiangthara
Zohminglana**

Joint Editors

**Upa Bonny Lalrindika
Upa Liansailova
Lalremmawia**

Circulation Manager

Lalfakzuala

K R I S T I A N N A U P A N G

**Synod Office
Mission Veng, Aizawl - 796 001
Phone - 0389-2324590**

**e-mail:
kristiannaupang@gmail.com**

**A man pe duh leh a bu la duh
chuan Circulation Manager
hriattir tur a ni.**

Kum khat lak man Rs. 50.

Kristian Naupanga thu chhuahte hi Editor ngaih dan a ni vek kher lo.

A chhunga thu awmte	Phek
1. <i>Editorial</i>	1
2. Ka in thar kawng	2
3. Monisha-i'n a nu leh pa Pathian hnenah a hruai thleng	5
4. Hunpui pathum (Hman, tun, nakin)	8
5. Hringlang tlang	12
6. Francis-a leh chinghnia	17
7. Hlimna tak tak	19
8. Hma lam pan zel rawh u	20
9. Nu hmangaihna ropui	21
10. Nu leh pa thu awih loh pawizia	23
11. Hmeichhe naupang rinawm – Feli	24
12. Hriatzauna huang	
13. Crossword	
14. Cheichhuah	
15. Bible milem	
Ka hmuh ang hmu thei rawh (Inside Cover)	

Editor kam chhuak

Thuhriltu chuan, "I vanglai hian i siamtu hre reng rawh," a ti a. Mihringte hian siamtu kan nei a, a duh dana nung tur kan ni tih hriat chian hi harsa kan ti fo thin. Kan vanglai hun ngei hi siamtu hriat nan, chawimawwi nan, a duh zawng tih nan kan hlan tur a ni.

"I vanglai hian i siamtu hre reng rawh," tih zawh chiah hian hun tha lo, tarchhiat hun, "Dam pawh nuam ka ti tazoh lo," i tih hun a lo thleng dawn a ni. Thenkhat chuan chu hun pawh chu kan thleng pha lo mai thei a, kan vanglai tak hian kan tarop thut mai thei barok. A eng emaw zawok zawok chu kan hmaa awm, kan tazoh ngei ngei tur a ni. Mahse, chutiang tazok lo tur ang mai chuan kan nung si a ni.

Kan vanglai hun kan han pel ang a, kan taksa kan hmangaih em em hi a chuai tial tial a, a chak lo tial tial a, kan upa tial tial a, kan hmai te a lo duk a, kan hate a lo nget a, kan mitte a lo fiah lo va, kan sam rawng te a lo var a, a tha zawngin kan thang lo va, kum tinin kan tha a thum a, kan insawisel neuh neuh dawn a ni. Chutiang hun a lo thlen hma chuan i vanglai hun kha hmang tha rawh. Lehkhabu tha chhiar nan te, Pathian rawngbawol nan te, Bible chang by-heart nan te, rawngtai nan te, inkhawm nan te, mite puih nan te, thil tha tih nan te, i hun kha hmang rawh.

Tuna i hun neih kha a hlu hle a ni tih hria la. Zu ruih nan te, thu tha lo sawi mai mai nan te, smartphone khalh nan te, computer game khelh nan te, film tha lem lo en reng mai nan te, tul lem lova zan rei tak men mai mai nan te leh tul lem lo tia lenvah mai mai nan te i hun i hmang thin em? I vanglai hian i Siamtu hre reng rawh.

KA IN THAR KAWNG

– Liangkhaia

Kan awmna leia in hi thiat mah sela, vanah kuta sak loh kum-kharw in, Pathian hnen ata in kan nei tih kan hre si a (2 Kor 5:1).

He thu hian tunlai chuan min tilawm thei ber a; chuvangin, in hnena sawi ka chak hle mai.

A awmzia hetiang hi a ni:

1. He khawvela kan taksa hi thi sela, vana thlarau taksa kumkhuaa thi thei tawh lo chu kan nei tih kan hre si. 2. He khawvel pum pui hi bo sela, vana khawvel thar bo thei tawh lo chu kan nei tih kan hre si. 3. He khawvela kan hausakna, kan nawmna leh kan hlimna hi bo sela, vana hausakna kiam thei lo leh hlimna tawp thei lo chu kan nei tih kan hre si a, tih a ni.

Chutichuan, Isuan, “In tan hmun siamin ka kal dawn hi,” a tih kha in la hre reng ang a. Chu Isua chuan vana kan awmna tur in ropui leh nuam tak chu a han siam ta a. Chuvangin, Isua ring apiangin chu in chu kan nei

a ni. Chu inah chuan mihringte hmuh theihin kan la awm ngai lo va; nimahsela, Paulan Korinth-ho hnena, “Tisaa awm lovin, thlarauvah erawh chuan in zingah awmin,” a tih angin, chu inah chuan a chang changin kan awm thin a, a chanchin pawh tlem te chu kan sawi thei ang. Chu inah chuan riltam te, tuihal te, lungngaih leh natte a awm tawh lo va, thin inkawm tha laite an inthen leh tawh hek lo va, chhungkhat inthihsan te a awm tawh hek lo, thil hrehawm reng reng eng mah a awm thei tawh lo va, engthawlna tawp ber a awm a. Chhandamtehovin ni tin nuam em emin an awm thin. Kristian takte chu chu inah chuan a chang changin an awm thin. “Ka pa in chu a chang changin ka rilruan a lang,” tih ziak angin. Chu

inah chuan mi an awm laiin eng mah dang reng reng an ngaihtuah tawh ngai lo va, khawvelah hian mi rethei emaw, lal emaw ni mah sela, a retheihzia leh a lalzia reng a hre tawh ngai lo va, a aw mawi neih tawp leh a thiam tawpa fakna hla sak chauh a duh thin. "Khawpui mawi chu min lo entirin, lawm hla kan sa rual ang," tih zia ang khan.

Chutiang khawpui mawi leh nuam chu, Kristiante chuan thlen hlan an va nghakhlel dawn em! Paulan, "Vana kan awmna in nen, in nuam lunglenin, he laiah hian kan rum takmeuh si a," a tih angin Kristian tak chuan vana a in ropui leh khawpui mawi leh ram nuam chu a ngai em em a, chuta awm hlan chu nghakhlelin he leiah hian a rum takmeuh thin a ni.

A châka ka rumna ram nuam,

Eng tik nge ka thlen ang?

Eng tik nge ka dah ang ralthuam,

Ralmuanga ka awm ang?

tih ang hian.

Tin, chu khawpui leh ram nuam leh vana kan in thar chuan kawng a nei a, chu kawng chu ka kal dan deuh angin sawi ka duh a.

A hmasa berah chuan lui dung zawh tur a ni a; tin, lui dungah chuan tuipui zau tak tak, tlak hlum theihna a awm. Tin, chu lui dungah chuan lawng tam tak a awm; nimahsela, chung lawng dang zawng zawngte chuan tuipuiah chuan min pilpui dawn a, chuan theihna a ni lo va. Lawng pakhat te tak te, a hming Nunna lawng an vuah chu a awm a, chutah chauh chuan chuan theih a ni. Tin, chu lui dung chu a sei emaw, a tawi emaw ka hre lo va, mi thenkhatte chuan kum 50 lai an zawh a ni thei. Nimahsela, thenkhatte chuan kum khat emaw, thla thum emaw lek chauhvah an zawh chhuak a ni thei e. Heng hi tehkhinnain hetiang hi a ni.

Lui dung chu dam lai lui dung a ni. Tuipui zau tak chu sual tuipui a ni. Lawng dang tam tak chu biak dan dang te leh nawmna te, hausakna te a ni. Nunna lawng, a

hming an vuah chu Lal Krista a ni. Chutichuan, kan Lalpa ngeiin, “Keimah hi Kawng leh Thutak leh Nunna ka ni, keimaha kal lo chu tu mah Pa hnen an thleng ngai lo,” a tih kha in la hre reng ang a, sawi ang takin amahah chuan kan kal lo va, chung lawng dangah te kan chuan chuan matheilovin sual tuipuiah chuan kan pil ang a, Pa hnen chu kan thleng lo vang.

Chuvangin, fimkhur rawh, nichina kan sawi angin, thla thum emaw lek chinah chu lui dung chu i zawh chhuak thei e, lawng dangah chuan chuang suh i pil palh ang e, Isua Krista, Nunna lawng an tihah chuan lo chuang zawk rawh. Kha sual tuipui zau pui kha engtin mah i kal kai lo vang. Isua Kristaaah chauh lo chuan. Chutichuan, hlau-thawng tak leh fimkhur taka kal fo tur a ni.

Ka kalna kawng zim tak a ni,

A sir pawh a lengkir hle.

Kal chhung hian ka thlaphan thin hi.

Chhutin ka lo hum ang e.

Tih ziaak angin.

Dam lai lui dung hi engtia sei nge i zawh dawn i hre lo va, i hmaah lengkir leh sual tuipui pawh chu i hmu lawk lo. Chu sual tuipuiah chuan kalkawng pakhat chauh a awm. Isua Krista chu. Amahah chauh chuan kan kal thei a ni.

Dam lai lui dung kum tluanin, tu nge nunna lawmg chu? Isua Krista.

Sual tuipui hluahawmah tu nge min hruai kai ang?

Isua Krista.

Vanram nuam takah khian tu nge min thlenpui ang?

Isua Krista.

Kan chatuan inah khian tu nge kan kawm fo vang?

Isua Krista.

He thu hi a lawmawm a ni, chhiar leh thin ang che.

(Rev. Liangkhaia hi kan mi thiam kal hmasate zinga ngaihhlut hlawh berte zinga mi a ni a, kum 1912 February thla Kristian Tlangauva a sermon kan rawn tichhuak leh a ni. – Editorial Board)

MONISHA-I'N A NU LEH PA PATHIAN HNEHAH A HRUAI THLENG

– Rev. Lalfakawma Ralte
Aizawl Theological College

Arunachal Pradesh chu ram zau tak a ni a. Lui mawi leh hmingthang tak tak a awm a, Siang leh Subansiri-te hi a lar zualte chu an ni a. Hmun tam takah tlang sang leh lian tak tak, vurin a khuh var veu vo te hmuh tur a awm a. China-in a ram nia a ngaih avanga a rawn hauh nat zual lai – Tawang, Dirang leh Bomdila-te phei chu a ram a mawi em avangin kum tinin khualzin tam takin kham sang tak taka accident hlauhawm awm thei karah an tlawh ruih ruih reng a.

He rama khaw pakhat Boleng khua chu khaw nuam leh rem tak, in 300 vel awmna a ni a. He khuaa Kristian hmasate chu leilet chhuhsak, khua aṭanga hnawh chhuah, nupui chhuhsak leh vuak leh hmuhsitna tam tak kaltlanga Kristian lo ni chhote an ni a. Kum 1980 chho thleng khan mi hmuhah baptisma an la chang ngam lo va, zan rehah, khaw vawh laiin mi hmuh phak lohna turah lui kamah baptisma an chang ṭhin a ni.

Boleng khuaa hmeichhe naupang pakhat, Monisha Pabin-i chu an ṭhenawma

Kristiante rualin Kristiante inkhawmna biak inah a kal ve ṭhin a, Pathian faka zai leh lamte nuam a ti hle ṭhin a. A nu leh pa leh a unaute chu Kristian lo vek an ni a. Kum 2007 April thla khan Monisha-i chu a damlo vak mai a. A chhungte chuan tihdam ngaihna an hriat loh avangin Kristiante chu an ina lenga, ṭawngṭaipui turin min rawn ko ta a. Boleng khuaa kan kohhranho chuan an inah kalin ṭhahnemngai takin kan ṭawngṭaipui a.

Chutia Pathian fakna hla kan sak ho leh ṭawngṭaia hun

kan hman thin lai te chuan Monisha-i chuan nuam a tiin, a na pawh a chhawk huai huai zel a. Kan tawngtai loh emaw, kan zai loh emaw chuan hrehawm a tiin, a na pawh a chhuak leh zel a. Chu vang chuan Kristiante chu an inah kan inawm chhawk tawp a. Chutianga hmanngaihna nena kan tawngtai-sak thin avang chuan an chhungkuua rilru khauh ber Pu Tasong Pabin-a rilru pawh a inthlakin, a lo nem ta hle a. A chang chuan tawngtai lai te hian a tap chhuak ve hawm hawm thin a.

Pabin chhungkuain Kristianna an duh ve ta tih khaw dang an chhungten an lo hriat chuan, an hriat tirh phat atangan anmahni dodal zawngin tan an la ve nghal a. A hmaa an damlohna rawn buaipui duh ngai hlei lo kha Boleng khuaah an rawn inkal chhawk ta zut mai a ni. Pu Pabin-a te chhungkua chu Kristiana lut lo turin an rawn zilh malh malh thin a. Kristiante kan awm ve reng lai pawhin pawnah an ko chhuak a, Pu Pabin-a te chu an rawn hau thin a ni.

Kristianten kan tawng-taipui a, kan riahpui reng chung pawh chuan chhungte lam atanga nawrna a nasat tak em avangin Monisha-i chu kan hmuh phak loh vah khaw dangah an hruai bo ta daih mai a. Hun rei tak an awm bo ta a. Dam taka an rawn haw leh hnu pawhin Kristiante chu min rawn hnaih ngam ta lo a ni. Chutih lai chuan kohhran ho pawhin kan len pawh ngam lutuk lo va, han bawhzui vak ngaihna kan hre lo hle a.

Hun a lo kal zel a. Kristiante chu kan beidawng titih tawh a. Mahse, Pathian chu engkim ti thei a nih avangin Monisha-i rilruah chuan thu a sawi chhun-zawm reng a. Monisha-i chuan inkhawm a la chak em em reng hi a lo ni a. A tawp a tawpah chuan biak in chu a rawn pan leh ta nge nge a. Kum a lo vei leh phei chuan a pa, Pu Tasong Pabin-a pawh chu biak inah a rawn hruai thleng ta hlawl mai le.

Chumi kum, 2009-ah chuan Khatla leh Venghnui Kohhranten Boleng Pastor

bial aṭanga kan kohhran Synod Inkhawmpui, Mission Vengthlanga neih chhim tur leh Aizawl khaw chhung fang kual turin mi eng emaw zat an sponsor a. Chu'ng zingah chuan Monisha-i pa Pu Pabin-a chu a tel ve a. Mizorama Kristiannain hnuhma a neih thatzia te, Kristiannain kan ram a chawikanzia te, kohhranho che vel hmuhnawm a tihzia te chu phur em emin a sawi a sawi ta mai a. Mizo hmel leh Mizoram boruakah Pathian hmel hmuin a inhria a.

Mizoram aṭang chuan hlim em emin Arunachal-ah a haw thla a, rei pawh rial lovin January ni 3, 2010 (Pathianni)-ah amah leh a nupui leh a fate, an vaiin mi 6 chuan Boleng Kohhran Biak Inah Lal Isua hnung chauh zui tawh tura thu tiamin, baptisma an chang ta a. An chhungkuaa baptisma

an han chang ta mai chu nu ber Pi Pabin-i chuan ropui a ti lutuk a, baptisma an chan lai chuan lawm avangin ring takin a ṭap chhuak hawm hawm mai a ni.

Monisha-i chu hmeichhe naupang te, awmnem tak, mihring mihrinnaa chhuan tur nei lo a ni. Chutiang a ni chung pawhin Pathian a hnaih tlat a, a nu leh paten an hauh pawhin Isua vanga mittui tlat chu a pawiti lo va. A tawpah chuan a nu leh pa leh a unaute zawng zawng chu Isua ke bulah a hruai thleng ta zawk hial a ni. Amah ang hian keini naupang leh tleirawlte pawhin rinawmna, taimakna leh tihtakzetna nena Lal Isua hi kan zui tlat chuan, keimahni kaltlangin LALPAN hna ropui tak a thawk ngei ngei dawn a ni.

*William Carey-a kha pheikhaw k siamtu ve tho,
John Warr-a nunin a khawih lutuk a,
India rama missionary hlawhtling tak a ni ta a ni.*

HUNPUI PATHUM

(HMAN, TUN, NAKIN)

– Lalhriata
Mission Vengthlang

Hmânah chuan : I pian tirha i nu leh pate lawmzia tak kha aw! I hming an sak laia an ulukzia te kha! Chuti chung a ‘Bawiha’ ‘Bawih’ tia an koh tâk zâwk daih si che avang khan, khati taka i hming an sa uluk kha an inchhir thu vawi te khat mah an sawi ri si lo kha thil mak pawh a ni hran lo ve. I hmelah khan ‘Bawih’ an hmu Chiang êm a ni.

I sênlai pangti no chek leh chum biang mai te kha an en ning ngai lo che a. Nilengin ram hna thawkin kal bosan che mah sela, an thinlung chu i hnenah a châm tlat thin. An mitthla takngial pawha an hmuh phâk lohna che khawpa ram hla lutuk rêng a awm thei ngai lo.

Dammawh hritlân i tawh chângin an natpui che a; thlaphânna leh hman ngaihna tang dun chuan a

tlaivartir thin. I nuih chuan an khawvel zawng zawng a nui a, i tah chuan eng hunah pawh, khawi hmunah pawh an beng a verh lo ngai lo.

I nu leh pate tel lo chuan in chhung chu i tân chuan thlân ang maiin a khawhar-thlâk thin a. Tlai lama nu leh pate lo haw hun nghâkhlelin mit tla lek lekin i lo thlir thin a nih kha. Thlipui ruahpui a lo thlen chângin an âng-chhûng chu lungawi takin i bêl a. Thenawmpa mal chung i awt ngai bik miah lo a ni lawm ni kha? I thlamuanna zawng zawng chu anmahniah i ngat vek a, an bulah chuan eng mah i hlau ngai lo. I nu leh pate chu engkim hre turah i ngaih avangin, mak lutuk leh ho lutuk pawh sawi lovin i duh apiang i zâwt thin a nih kha. An aia ropui leh fing an awmin i hre miao lo alawm.

Mi i an loh hlauvin theih-tâwp an chhuah a. I zirna

sênsô atan chuan an neih zawng zawng an sêng huam a. Mamawh i sawite chu an tihsak hma che chuan an châwl ngai lo. A pûk a bâa an tlin bâk bâka i tân an insên pawhin phurritah an la ngai lo va, sawi nuam an ti zâwk mah thîn. I lo puitlin huna i zâra hahdam taka an chawlh ve hun tur thlirin an hlim êm êm zâwk thîn a nih kha.

Tunah chuan : I lo puitling tan ve ta a. KṚP/YMA member i lo ni ve ta hial mai. I naupan laia engkim hre tura i ngaih, i chhuan êm êm thinte kha ‘an mawl’ lutukin i hre tan tawh mai em ni? An ei phal loh tui tha tha ei zotu khan an tân eng ei tur tuihnai nge i hawnsak ve tawh le? I duh tinrêng pe tur chea theih-tâwp chhuahtute kha an duh tinrêng pêk i tum ve a lo hun ta. Nang berin i hmangaih that duh lohva, i châwm that duh tlat loh erawh chuan thenawma i YMA member-puite chu i nu leh pate chawma, hmangaih hle turin i beisei thei lo vang.

Zirna lamtluang i zawh theih nana rit tinrêng an

phurh azara finna i puak chhuahte chu nu leh pate tihzahawm nan nge i hman hmuhsit nan? I nu leh pate chu i zah leh miin an zah ve ang a, i hmuhsit leh an hmuhsit ve ang. In chhung-luma an mal chung thlahlel êm êm thintu khan khawlai i thlahlel zâwk ta mai em ni? Hman ang bawh khan anni chuan an la thlahlel che a. In chhunga i awm ve hian nuam an ti thîn. Mi hmuhsit mai mai tura vâk rawlai mai mai tur leh tu ma dawm hlum pawh hlawh lova mi kâwmkâra thi tlaw mai mai tur chuan an phal lo che asin aw! An tân i va hlu êm! I tâna an tawngtaina zozaithe kha engmahlovah chantir lul suh ang che aw?

In in chhung chu a lo tlabal deuh a nih pawhin hmuhsita zahpui mai lovin a siam nuamtu tur leh a tiphuisuitu tur chu nangmah i ni tih inhria la. Tu mah dem tur i nei lo. I nu leh pate chu an lo chak lo tan tawh a. An vanglaia an thawh theih ang kha an thawh thei tawh mang lo. Nang, YMA member, thalai tha chak tak i awm alawm. Engkim hi i

mawh a ni tawh zâwk - tunah chuan.

Nakinah chuan : Thalai tha chak tak i ni reng bik dawn lo va, i vânglai ni a la liam ve dawn. I mit sirah kum tam sulhnu a lo lang tan ve ang a. Darthlalangah han inen la, eng tik a tang chiah khan nge hetiana ka lo awm tâk tih hre hauh si lovin i lo danglam ve êm êm tawh ang. Chutih hunah chuan i fate'n engtin nge enkawl che sela i duh? Tuna i nu leh pate chung a i tih ang hian i chungah ti ve dawn sela i duh meuh ang emaw chu? "Duh tehrêng mai!" i tih theih chuan a va lawmawm dawn êm! I nu leh pate i enkawl dan a lungawithlâk tihna a ni si a.

Mihring hi tu mah kumhlun tur kan awm loh avangin i hring nun tâwp hun tur i hre hauh lo. Tarkûn thlengin i dam dawn em tih lah i sawi thei hek lo. Thlanmualah lah hian kum 40 râl kai lo lungphun a tam ta hle mai a. An inrin hmaa chatuan ram pan ta thut an nih hlawm teh chuan an ngaihtuahawm dawn mang

e! Tuna nang thlamuang taka i awm der lai hian anni chu lungngai leh hrehawm tuarin an rûm nilêng zankhua mai thei asin. Chu chanvo chu an chatuan chanvo a ni tawh lehngal a. Nang zawngin chu hrehawm râpthlâk chu pumpelh turin inbuatsaihna hun tha i la nei e. Mahse, he hun tha hi eng chen nge ni dawn tih i hre hauh lo. I nunna hi lo tâwp ta thut se engtin nge ni ang? I thlarau tân i inbuatsaih fel tawh em le? I hun tha neih chhun hi nakin atan inbuatsaih nan hmang thiam la a va tha dawn êm!

Chutichuan : Naute duhawm leh chum biang mai, mite'n an chhawnchhaih apianga nui iar iar thin hi tuin emaw, "He naute duhawm tak hi nakinah chuan nu leh pate lungngaia rûmtirtu a la ni ang a; a tâwpah rilru na lutukin ama duhthu ngeiin hruizenah a la inkhai dawn a ni," tiin sawi sela, tu nge awih duh ang? Ni e, naute chum biang maite hi suahsual bawla khawtlâng tirâlțitu, zu

ngawl veia puam ûk tur leh ruihhlo ngaia nung tui lo khawpa tâl buai tur chuan rin lâwk zawng a har a ni. Mahse, mahse... rin loh deuh thil hi a lo thleng leh mai thin chu a nih hi. Chutiang hun râpthlâk chu a lo thleng palh a nih pawhin tu dang mah dem tur an awm lo vang. Keimahni cho chhuah a ni dawn si a.

“Lawmna rêng rêng ka nei lo ve,” kan tihna tur kum te hi a lo thleng palh a nih chuan, tihngaihna rêng hre lova lungngaia kan indawm kun reng hun a lo thleng mai ang. Pathianin duh taka a siam kan nghâwngh neih chhun te hi hruihrual inkhai mai mai te nen thlun zawm kan châk hun a lo thleng palh mai a nih teh chuan le! Khawiah mah nghâwngh ‘spare’ lei tur a awm dawn si lo!

Ruihhlo ruih nawmna te, nulat tlangval nawmna kan han siam chawp ve te lah hi darkar tam pawh daih mang lo te a ni a. Khawvelah hian lung tiawi zo eng mah a awm lo. “Tu

pawh he tui in apiang an tuihâl leh ang,” tih ang chiah kha a lo ni. Ruihhlo ti thang apiangin tih leh an châk a. “Ka ti hnem ta, ka kham ta e. Va ti ve tawh teh u,” tih rêng a awm ngai lo. A ti ve ngai lo lahin an châk ngai hek lo. Mipat hmeichhiatna te leh nawm-sip bawl na thil dangte pawh hi chutiang tho chu a lo ni. Chutih laiin mihring nun tuihal rehna chu kan bul maiah hian a awm reng a. Dil chawp pawh ngai lovin pêkin kan awm sa reng baw k si. A duh apiang tân a ni a. A duh tak taktu chuan an chang ngei baw k thin.

Nang, KÏP member tha-lai duh tak, ‘Rawngbawl tura chhandam’ tih thupuia neitu, i motto hi vawngnung la, nakin atan inbuatsaih rawh le. ‘Nakin’ chu a lo thleng thua dawn. Chutih hunah chuan ‘Tun’ a lo ni leh daih tawh si ang. A tâwpah pheih chuan ‘Hmân’ leh ‘Nakin’ chu chatuan atan a bo hlen vang vang tawh dawn a ni, hun bi a awm dawn tawh si lo.

HRINGLANG TLANG

– Lalramnghaka (20)
Ramthar North, Aizawl

Piang nawn leh ila, nun hi a bul aṭanga ṭan ṭhat leh theih chu ni sela aw, ka ti vawng vawng ṭhin. Ruihhlo ngai ni ve lo tan chuan kan nun khawharthlakzia hi hriat thiam chi a nih ka ring lo. Kan nihna dik tak hi mahni pawh kan inhre thiam lo fo va, mi dangte phei chuan nia kan inhriat dan min ṭawmpui tura beisei ngam tur kan ni lovin ka hria. Mite min hriat dan hrang hrang pawh a inang lo hlawm hlein ka hre ṭhin.

Police-te chuan dan bawhchhia min ti a. VDP leh JAC-te chuan mi sual, awm ṭha duh lo, min ti bawka, psychiartist-ten damlo min ti a, social worker-te chuan mi vanduai, humsual dai min ti thung. Evangelist-te erawh chuan piangthar lo min ti leh mai a. Kan nu leh kan pate phei chuan thu awih lo, thatchhia, hmangaihna pawh nei ve lo min ti hial ṭhin.

He khawvel hian kalphung pangngai a nei a. Mihring tungchhova piang tawh phawt chuan mi te ber aṭanga mi lian ber thlengin kan pianpui – mahni tawka zahawmna te, hmangaihna

te, mawhphurhna te, leh hmasawn zel tura tumna te kan nei vek. Hlimna leh lawmna pawh mawhphurhna hlen chhuaka hmasawnna kan neih ang zelin kan chang ṭhin.

Amaherawhchu, ruihhlo ngaite nunah chuan heng mihring pangngai nihphung hi nasa taka tihchhiatin a awm a. Kan nunah hmasawnna hmuh tur a awm loh avangin kan zahawmna neih ve te nasa takin kan hloh va, mawhphurhna la tlak kan nih loh avangin chhungkua leh khawtlangah tlangnel taka khawsak ve hleih theih a ni lo. Tin, kan chhân let loh

hmangaihna tam tak min hmangaihtute lak aʔangin a luang ral a; chuvangin, min hmangaihtu ni ʔhinte nena kan inkar pawh a lo ral telh telh ʔhin. Chutiang dinhmun aʔang chuan hring nun khawvel kan chenna hi kan ralkhat thlir a, harhfim changa mahni han inngaihtuah chian tak tak chuan hring nun khawvela nihphung pangngai kan chanvo ve kha a ngaihawm em em ʔhin a ni. Mahse, ruihhlo avangin chu chu kan kalsan tawh a, kir leh thei kan ni tih chu ring ʔhin mah ila, hrsatna tam tak paltlang tur a awm avangin kir leh tak tak erawh hi chu thil hleih theih lohvah kan ngai ʔhin.

Nia, kan inhriat danin khawvel hi kalsan tawh mah ila, kan thlarauvin kan taksa a la chhuahsan lo va, thlarau khawvelah kan la cheng bik si lo. Kan pi leh pute sakhuua, “Hringlang tlang aʔang chuan thlarauvin khawvel an thlir a, an lung a leng em em a,” an tih nen khan kan danglam chuang lo hlein ka hre ʔhin. A tak takah chuan kan awmkhua hi a har a, kan lung a leng ngawih

ngawih ʔhin a ni.

Ruihhlo ngaite nun hi a awhawm lo va, an hmuh-sitawm tih hre reng chung a ruihhlo ngai kan han ni ve leh tlat si hi mak tak zawng a ni e. Rilru fim tak pu chung a mahni kan inbih let chang chuan kan nihna ni awm lo tak tak kan nunah kan hmu a; mahse, chungte chu kan nihna dik tak a ni bawk si a.

A tirah chuan nuam kan ti a, nuam kan tih avanga rui pawh kan ni, chu nuam kan tih thilah chuan mi dangte an tel ve thei lo pawh a ni satliah lo va, mi dang a tibuai a, min hmangaih lote ngat phei chuan rilru lamah tal thil na tak an tawh phah a ni tih te hi kan hre lo bik a ni lo. Chuti chung chung a kan la ruih chhunzawm zel ʔhin avang hian ruihhlo ngaite hi chu mahni hmasial tak kan ni tih hi phat rual a ni lo.

Harsatna leh thil huphurhawm nia lang, pum-pel h duhna te, tawrh hrim hrim kan hlauh avanga ruihlo hmanga bihruksan ʔhin te kan nih avangin mi dawihzep tak pawh kan lo ni e. Tin, mahni pawh inenkawl zo lo, ʔanpui ngai, kutdawh aiin

kan chungnung bik reng
 reng lo tih hi thu dik a ni.
 Dawt sawi te hi hrat lo thei
 kan ni hlei nem. Vantlang leh
 chhungte duh loh zawng
 thil tih kan ngah em avangin
 thup duh tam tak kan nei tlat
 a ni.

Ruihhlo hian taksa
 hriselna nasa taka a tihchhiat
 avangin taksa a chak lo va,
 tha za a neih theih loh. Chu
 vang chuan ruihhlo ngai
 chungin mi taima tak kan ni
 thei lo reng reng. Taksa
 chauh ni lo , rilru lam pawh
 a khawi chhe nasa a, mahni
 kea ding tura inrin tawkn
 nasa takin kan hloh tawh a,
 hlauhthawn kan ngah em
 avangin kan nihphung hi a
 thlaphang a, a inveng tlat a.
 Mahni inkhawngaihna rilru
 no tak te hi kan nei nasa em
 em a ni. Ka inpuang ta sa sa,
 thian te sawi duh loh tha tha
 kan sawi ta zel mai a nih hi.

Mi thiamte chuan ruihhlo
 ngaihna hi min thlahtu, nu
 leh pa thisen atangin a
 chhawm theih an ti a,
 chutiang mi vanduai bikte tih
 loh mihring pangngai lo
 piang chhuakte zingah
 ruihhlo ngai sa a awm theih
 loh. Amaherawhchu, ruihhlo

ngaihna hian luhna kawngka
 tam tak an nei a, a kawngka
 zau ber chu tih chhin hi a ni.
 Ti chhin duh miah lo chuan
 ruihhlo a ngai ve ngai lo.
 Mahse, damdawi atana
 hmang a, ngai zui ta erawh a
 awm theih.

Eng pawh ni se, ruihhlo
 tih chhin chakna taka inven
 hi ruihhlo ngaihna laka
 invenna tha ber chu a ni a.
 Chutiang tih chhin chakna
 laka inveng zo lote chu keini
 ruihhlo ngaite hi kan ni a,
 ruihhlo ngaihna bawih kan
 luhna kawngka pawh a inang
 lo thluah mai. Mi dang
 dinhmun thlir let lova mahni
 inngaihtuah leh mahni
 inkhawngaih chingte, mi
 dawizep, huaisen tak anga
 lan duh mite, thinrim luat
 avanga titau, rilru na,
 beidawn luat vang te, mi
 dangte zinga intah luh nan
 leh thianta zinga tlaktlum
 duh vanga mi tlawn chingte,
 mi thatchhia intihhlamna
 duh ve site, ngaih tur hre
 thiam lo, tum mumal nei si
 lote kan ni hlawn.

Hetieng chhan hrang
 hrangte hi mi pangngai,
 ngaihtuahna tluantling tak
 hmang mite tan chuan

humsual dai phahna chhan a tling lem lo. Chuvangin, ruihhlo hiala mi a lo intirui duh a nih chuan, a rilru putziaah mi dang a pha lo va, a rilru a damlo sa ve reng a ni an lo ti thin hi ngaihaw thei kan ni meuh lo. Enkawltu leh kaihhruaina kan dawn that tawh ve loh vang te erawh a ni thei ang chu.

Hringlang tlang (Ruihhlo ngaite khawvel) a tanga hringnun hlimawm tak ngai em ema kan thlir thin chu, leilung dan ni tura khuanu duan sa a pangngai tein a kal reng si a, kan chhuahtsan tawh hnu chuan minrawn pan thei tawh bawh si lo va. Ka thian tam takin min thihsan tawh a. AIDS vei eng eng emaw zat an awm bawh, chu chu ka hmabaka min hmuaktu a ni tih ka hre ve reng a. Chuvangin, Kristian chhungkuuaa piang nih ve manah, ka awmna hmun pi leh pute hringlang tlang tak tak pawh kha a ni hlei nem maw le. Kir lehna kawng a awm ang a, tiin ka ngaihtuah a, mittui leh hnaptui nasa taka sengin hmuhsit leh rinhlelhna karah ruh leh thling karah za zawr zawr

tuar chungin, beidawng rum rum, beidawng hlen phal si lovin ka zawng a. A tawpah chuan kei leh thiante tam tak aiawhin he testimony hi ka ziaak thei a ni. Ruihhlo ngaihna laka dam leh tura kan beih nasatzia te, theihtawp ka chhuahtsia te leh a hautakzia te ka ngaihtuah chang chuan raphlak ka ti a, he hringlang tlang a tanga hian kir leh ka tum tawh lo.

Damna kawng zawha ka zin kawngah thil tam tak ka hmuchhuak a, ka thiante leh thian thar lo awm leh zel turte tan thil tangkai a nih beiseiin heng thute hi ka ziaak a ni.

Ka sawi vek seng lo. Hei hi erawh ka chah mawlh mawlh che tih hria la, drug leh AIDS natnate hi tihpalh

thil thua khawvela lo awm ve
ringawt a ni lo va, Pathianin
a duh taka a siamte an ni.
Khawvel awm chhung chuan
a awm ve dawn. Ruihhlo
lakah hian a inven theih a, a
aia ven tur pawh mahni
theuh hi kan ni mai.
Invenpui hleih theih pawh a
ni lo. Vawi khat inveng la,

vawi khat dang inveng leh zel
la, tu mahin an tilui lo vang
che. AIDS natna erawh hi
chu vanduai thila kai theih a
ni takmeuh mai a. Amah-
erawhchu, a vei tawh zingah
vanduai vanga vei chu mi
tlem te an ni tih hre reng ang
che.

ZU HIAN MIN VA TIRETHEI EM!

1. Chawi ei tui nan ka ti a, khua reiah chaw ei thei lovin min siam.
2. Rual pawl nan ka ti a, khua reiah rual pawl thei lovin min hnuk hniam.
3. Hna thawh phur nan ka ti a, khua reiah pa chawrche takah min siam.
4. Mut tui nan ka ti a, khua reiah mu thei lovin min nghaisa.
5. Khawhar hnemah ka ti a, khua reiah khawhar takin min awmtir.
6. Nupa nun hlim nan ka ti a, khua reiah hlim thei lovin min siam.
7. Damdawi atan ka ti a, khua reiah damdawi in min pantir.
8. Zu in thiam ka inti vei pang pang a, khua reiah zu ngawl veiah ka chhuak.

'Ka hmuh ang hmu thei rawh' chhanna

1. Sangha ha a inang lo
2. Pheikhawk a inang lo
3. Hruizen a inang lo
4. Sangha mei lam tuifar a bo
5. Lawng a inang lo
6. Sava awm dan a danglam

FRANCIS-A LEH CHINGHNIA

– Upa K. Roseia
Mission Vengthlang, Aizawl

Italy ramah khuan Pathian thu awih deuh mai hi a awm a, a hming chu Francis-a a ni. Khawvel hriat thama Pathian thu awih a nih avangin mi thianghlim nihna pawh an pe hial a. Chuvangin, Francis-a ringawt ni tawh lovin ‘Mi thianghlim Francis-a’ an ti ta hial a. Miten an ngaisangin an zah em em mai a, rannungte, ramsate pawh hian an nel em em mai a ni, an ti.

Chung lai vel chuan an ramah chinghnia, lian deuh mai, sual deuh mai hi a awm a. An bawng te, kel te, sakawr te a sehsak thin a, amah lah chu a lian nasa mai baw si a, an hlau em em mai a. Hun a lo kal zel hnuah phei chuan mihring, ramhnuaia a hmuh tawh phawt chu a seh hlum a, an sate a ei thin a, an hlau leh zual ta em em mai a. A huho lo phei chuan tu mah ramhnuaiah an kal ngam ta lo va, an chhungte ram kal leh leng lo haw har deuhte chu, “Chinghne sual khan a seh a ni ang,” an ti a, an thaw dêp dêp mai thin a ni.

Vawi khat chu chinghne hlauva kal khawmte chuan,

“Kan ramah hian Pathian thu awih deuh mai, Francis-a a awm a, ramsate pawhin an zahin an hlau êm êm mai an ti a; chu chu hrilh ila, tihngaihna a hria ang,” an ti a. Amah hrilh tur chuan an kal ta a. Amah chu an va hmu ta a. Ani chuan, “Chu chinghne sual tan chuan in tawngtai ngai em?” a lo ti a. Anni chuan, “Ngai lo, kan hlau va,” an ti a. Ani chuan, “Ka lo kal ang a, ka zawng dawn nia. Thlamuang takin lo awm tawh rawh u,” a ti a.

Chutichuan, Francis-a chu chinghne sual zawng tur chuan a lo kal ta a. Kawr var fual deuh mai hi a ha a, a kawngah hian a hreng a, a sam lah chu hmeichhe sam

ang hian a uai hnuang mai baw k si a. A khabe leh a hmu ihmulte a zuah sei nasa mai baw k si a, a ngawi vung vung mai a. Chinghne sual zawng tur chuan ram-hnuaiah chuan a kal a. Mite chuan an thlir thup mai a. A thente chuan, “A lo seh ve ngei ang,” an ti a. A then chuan, “Kei chu ka ring lo,” an ti a. Tichuan, chinghne sual chu thingbuk hnuaiah chuan a lo baw k vung mai a. Eng ruhkaw l emaw ni hi a lo khel bup bup mai a. Chutah Francis-a chuan, “Zawng tur chein ka lo kal a. Eng vangin nge Pathianin a duh taka a siam mihringte seha an sate i lo ei mai le? I tih loh tur i ti a ni maw?” tiin chinghne sual chu a’n hau va. Chinghne sual chuan hlau leh zah takin a mei chu a tikhup zul zul ta mai a. Francis-a chuan a pan a, a bulah chuan a va thu a.

Thian dun in kawm ang mai hian an inkawm ta mai a.

Francis-a chuan, “Keini kan inrem mai hi a taw k lo va, khuaah kan lut ang a, mite nena inremna kan siam a tha ang,” tiin chinghne sual chu khuaah chuan a hruai lut ta a. Mite chuan an lo thlir thup mai a. An hlau baw k si a.

Tichuan, mipui lo kalte leh chinghne sual hnenah chuan Francis-a chuan, “Tun chinah chuan in inrem tawh ang a, thian inkawm ngeih tak angin awm tawh ula, chu chu Pathian duh dan a ni. He chinghnia pawh hian tu mah seh tawh lo sela, nangni pawhin in chhungte a lo seh tawh kha in ngaidam dawn nia,” a ti a. A tawngtai a. Tichuan, chinghnia chu a awmnaah, ramhnuaiah Francis-a chuan a va dah leh ta a ni, an ti.

Pathian thu awihte hi an ropui a, an zahawm a, an huaisen a, an bula awm a nuam a, inremna an ngaina thin. Isua chuan, “Remna siamtute chu an eng a thawl e, Pathian faa vuahin an la awm dawn si a,” a ti a ni.

HLIMNA TAK TAK

Mi tinin ui chung a pe lovin, pek loh theih loh anga ngaia pe hek lovin, an thinlunga an tum ang zelin pe theuh rawh se. Pathian chuan hlim taka petu a ni a hmangaih ni (2 Kor 9:7).

John D. Rockefeller-a kha kum 43 a nih lai khan khawvela mi hausa berte zinga chhiar tel a ni pha hial a. Kar khat chhungin dollar maktaduai khat lai a la lut a. Chutiang khawpa hausa chuan a mamawh bak bak sum a nei a ni.

Mahse, lawmna tak tak a nei thei tlat lo. Zan mut hunah te hian a muhil thei tlat lo. A thil neih tha tak tak lah a hlimpui zo hek lo. Body-guard leh enkawltuten hual thup mah se a thla a muang chuang hauh lo kha amah pawhin mak a ti hial thin a ni. Chu vang chuan natna khirh tak nei lo mah se a hriselna a tlahniam tial tial a. Kum 53 a nih hnu phei kha chuan miten a dam rei an ring tawh lo hial a ni.

Zan khat chu rilru hah taka a awm lai chuan sum leh pai tam takin hlimna a pe lo tih a hre chhuak a, a hausakna chu awmze nei taka hman ral tumin a inngaihtuah ta a. Tichuan, Rockefeller foundation a din ta a. Chumi hmang chuan

thahnemngai taka thawktu pawl te, damdawi in te, university te, mi rethei tam tak awm khawmna hmun te tanpuiin sum leh paiin a vur nghek nghek mai a.

A sum tam tham tak a theh chhuah avangin damdawi tha tak penicillin an siam chhuah phah a. Malaria leh TB leh natna chi hrang hrangte research neiin nasa taka do a ni a. Hetianga a sum leh pai tangkai taka a hman tak avang hian Rockefeller-a chu a lo mu tui thei ta tlat mai a. A hriselna pawhin tlakchhiat aiin that lam a pan zel ta zawk a, kum 93 thlang a dam phah a, thlamuang takin a thih phah ta hial a ni.

*(Source : **Daily Bread** by Dina Chawngthu)*

HMA LAM PAN ZEL RAWH U

Kum 1952-a Edmund Hillary-an khawvela tlang sang ber Mount Everest lawn chhuah a tum khan a hlawhchham a, beidawng leh lunghnur takin a haw a. In a thlen hnu chuan Mount Everest tlang lem chu a ziaak a, ring takin ti hian a sawi a, "Mount Everest, tunah hian min hnehtu zawkah t̃ang mah la, ka la hneh ngei ngei ang che. A chhan chu nang chuan hma i sawn dawn tawh lo va, i t̃han a kin tawh avangin. Kei erawh chu ka la t̃hang zel dawn a. Hma ka la sawn zel dawn a ni," tiin.

A sawi ang ngeiin Hillary-a chuan hnehna chu a chang ta. Khawvel awm chhunga a hming dai tawh ngai lo turin May ni 29, 1953 khan khawvel tlang sang ber lawn chhuak hmasa ber a lo ni ta. Hnehtu zawkah a t̃ang ta ngei mai. Amah lawmna London-ah an

siam a, dawhsana a inlan chuan amah lawmin mipui an au dur dur a. Ani chuan t̃awng rinna chu a vuan a, he thu hi a sawi a: "I duhthusam, thil thleng tura i lo mitthla t̃hin chu vuan tlat ang che. Hmasawn tumna rilru i neih phawt chuan hlawhtlin hun a la awm ang," tiin.

Mihringte hian hmasawn zel turin theihna leh finna an nei a. Thil ropui tak leh harsa tak tak an tih theih chhan chu tumruhna an neih vang a ni. Kan thil thlir dan te kan tihzauva, kan tawnhriat a t̃angtea kan inzir zel chuan khawvel hi kan ke hnuaiah kan dah thei a ni.

(Source : *Darthlalang* by Nghakpuui)

NU HMANGAIHNA ROPUI

“Vawî eng zat nge in sawî dawn? A ngai ringawt hi sawî sawî suh u. Kristian chanchin sawî hi ka ning lutuk. Ka ngaithla dawn lo. In duh duh ti rawh u. Min tibuai suh u.”

“Ka fapa, ngaihtuah chiang rawh, i pa kha i hre reng tur a ni, a thih dawn khan nangmah lam a sawî asin.” “Ka nu, ka sawî chu i hre thiam lo vem ni? I sawî ðan leh dawn a nih kha.”

A nu chuan he lam hawî zawng hi chu sawipui a tum tawh lo va. Pi Elizabeth-i chu nu fing tak a ni a. Kum 15 liam ta khan retheihna nasa tak nen a fate chu a khawsakpui a, sualna nasa tak aþangin theihtawp chhuahin a veng reng bawk a ni. A fapa, Jerald atan chuan zalenna chu a pe ta a. A pa a boral laiin kum 8 mi lek a ni a. A lo pian hlim khan Pathian hnenah a hlan tawh a. An chhungte chuan Pathian rawngbawla chhuak tur leh Pathian ngaihsak turin an duh em em a. A naupan zual lai kha chuan Pathian thu lam pawh a ngaihsak ve viau ðhin a ni.

Mahse, hun a lo kal zel a, a nun a danglam a, thil a inthlakthleng zo ta vek mai a. A pa chu natna khirhkhân tak avangin a boral tawh a. Chu chuan a thinlung a tina em em a ni. Jerald-a zirna tura sum an khawl chhun chhun pawh an hmang zo vek a. A thih dawn chuan Pathian hnenah Jerald-a chu ðawngðaiin a hlan a. Mahse, a thih hnu chuan Jerald-a chuan ðhian sual tak tak a kawm a, Pathian lam reng a ngaihsak duh ta lo a ni.

Tichuan zu in te, mei zuk te leh pawisa khelhte a ching chho ta zel a. A nuin a lo beisei ðhin chu engmah lovah a chang zo ta a ni. Nikhat chu Jerald-a leh a ðhianta chuan hmun hla taka zin turin ngaihtuahna an seng ta a. Chu chuan Jerald-a nu rilru chu a tihah zual ta em em mai a. Mahse, a fapa chu a dang thei ta si lo a ni.

Chutia Jerald-a te an zin chhung chuan a nu chuan a neih chhun chhun te chu a hralh a, rethei takin a awm si a. Chung a thil hralhna a tang chuan Bible a lei a, tichuan uluk takin a fapa hmangaih em em Jerald-a kawrchung hnuaiah chuan a dah tha ta a ni. Chu Bible-ah chuan Isua tawrhna leh thihna te, a hmangaihna leh khawngaihna te leh mi sual a chhandamna thu te chu a rin (underline) a.

Jerald-a nu chu a khua a har em em a, a fapa chu a ngaih em avang chuan a tuar zo ta lo a, a thi ta a ni. Hun a lo liam zel a, Jerald-a te

thianho zin pawh an lo haw leh ta a. A nu thih tawh thu a han hriat chuan a rilru a khawih em em a. An in leh lo te, an in chhungte chu a han en thin a, a lung a leng ve em em mai a, an in chhungah bungrua a lo awm tawh mang lo a, tichuan a kawrchung inkhai chu a hmu a, a han en chian chuan a chhungah Bible hi a lo awm a, chu chu a chhiar a, a nuin a rinte chu a chhiar zel a, Pathianin a thinlung a rawn khawihsak ta a. A naupan laia Pathian rawngbawl a lo chak thinna te, a nu leh pain Pathian hnenah an hlan thinte chu a hre chhuak ta a. A mittui a tla ta zawih zawih mai a. Pathian hnenah chuan tap chungin a tawngtai a, ngaihdam a dil ta a ni.

Jerald-a chuan a nun sual zawng zawng a sim a, Pathian thu leh a rawngbawl chu ngaihven zelin rawngbawltu tha takah a rawn chhuak leh ta a ni. A nu leh paten rawn hmu tawh lo mah se Pathianin a hmu reng a ni tih a hria a. A nu leh pa hre rengin Pathian rawng a bawl zel ta a ni.

NU LEH PA THU AWIH LOH PAWIZIA

*Lalhmingsanga s/o Lalmalsawma
Junior Department
Ramthar North, Aizawl*

Hmanlai hian Siamtea leh a ðhiantehi an awm a. An ðhianho chuan an nu leh pate thu an awih lo em em a. Ni khat chu a ðhiantehoh chuan tuicheng turin an rawn sawm a, Siamtea chuan a nu leh pate kal a dil a, mahse an phal lo va.

Tichuan ama duhthu ngei chuan a ðhiantehi rualin a kal lui ta a.

Lui an zu thleng a, tui an han chen meuh chuan tui chu a lo thuk hle mai a, Siamtea chu tuiah chuan a tla ta a, an ðhianho chuan an theihtawpin chhan an tum a, mahse tui hleuh an thiam bik loh avangin an chhan mai thei lo va, nakinah chuan an la chhuak thei ta a, an theih ang anga tih harh tuma an beih ngial pawh chuan a harh hlei thei lova.

Siamtea pa mangang chu siamtea te ðhianho zawng chuan luiah chuan a rawn

lang hlawl mai a. A ðhianten mangang taka Siamtea an buaipui lai chu a rawn hmu a, rang takin a rawn tlan a, a fapa awmah te nemin a kaah te a theih tawpin a ham a, a ðawngðai mawlh mawlh bawh a.

Pathianin Siamtea pa ðawngðaina a chhang a, Siamtea chu a lo harh leh ta a, a lo chau hman tawh hle a, amah pawha a haw theih loh avangin a pa chuan a paw haw ta a.

In an han thlen chuan Siamtea pa chuan a nu hnenah thil awm dan zawng zawng a hrilh a, a nu leh pa chuan Siamtea hnenah

chuan nu leh pa thu awih loh
pawizia an hrilh a, Siamtea
chu a inchhir em em a, a nu
leh pa hnenah chuan
ngaihdam a dil a, an thu awih

zel tawh turin a in tiam ta a.
Chuta tang chuan Siamtea
chu a felin thu a awih ta em
em a, an veng naupang fel ber
a sawi a lo ni ta hial a.

HMEICHHE NAUPANG RINAWM FELI

– Lalremsangi

*Naupang Chawhnu Inkhawm
Mission Vengthlang, Aizawl*

Khaw pakhtah hian hmeichhe naupang pakhat Feli hi a awm a, a pain a thihsan tawh avangin an rethei hle a. A nu chuan a theih ang tawkin hna a thawk ve a. An tan chuan pawisa tlem te cheng nga lek pawh a hlu em em a. Ni khat chu sikul a kalna lamah cheng za hi a chhar hlauh mai a. A neitu a zawn avangin sikul a tlai phah a, an zirtirtute chuan an hauh phah nghe nghe a. A chhan dik tak an zawha, an sawi chian hnu chuan fel an ti ta em em mai a. An hau pawh chu an inthiam lo em em zawk a. An rilru chuan, tiang naupang fel hi an vang tawh asin, an ti a. Mahse, Feli chuan pawisa neitu chu a la hmu chuang lo va. Sikul ban hnu chuan a zawn chhunzawm leh ta a.

Nakinah chuan pawisa a chharna hmun a va thleng a, pitar pakhat hi lungngai hmel tak puin a lo thu a. Feli chuan thil awmzia a han zawh chuan cheng za a tihbo avanga a lungngaih thu chu a lo hrilh a. Feli chuan cheng za a chhar thu leh a tibotu a zawn mek thu chu a hrilh ta a, chu pitar hnenah chuan cheng za chu a pe leh ta a. Chu pitar chu a lawm em em a. “Bawihi, Pathianin malsawm che rawh se,” a ti a. Lawm avanga mittui tla zawih zawihin an inthen ta a.

Hriatzauna Huang

- Lalremmawia

* **Dak in sang ber :** Himachal Pradesh-a Hikkim khua, ft. 15,500-a sanga dak in chu khawvela dak in sang ber a ni.

* **PIN hi :** Postal Index Number (PIN) hi India ramah kum 1972 khan tan a ni a. PIN, 9-a inthan hi sipai dak sawina (Army Post Office) a ni.

* **Lehkha kawng bo dahna :** Lekhkathawn, a dawngtu tur leh a thawntu hnena thleng lote chu Returned Letter Office (RLO)-ah thawn thin a ni.

* **Lekhkathawn koh kir dan :** Lekhkathawn, dak bawma i thlak tawh kha thawn leh duh lo ta la, engtia tih tur nge ni ang le? Recall of Postal Article an tih hmangin a dawngtu turten an dawn hmaa thawn leh loh dan a awm a ni.

* **Bank account hawnna Rs. 50 :** Dak inah saving bank

account hawng duh ta ila, Rs. 50/- chauh pawhin a hawn theih a ni.

* **Khawvela tawng hmangtu tam ber** chu Mandarin Chinese a ni a, mi maktaduai 845 zetin an hmang zu nia!

* Khawvel pumah hian **tawng chi hrang hrang 6,500** vel a awm a. Chung zinga 83 chauh chu khawvel mihring zawng zawng za zela sawmriat vel zetin an hmang thung.

* Khawvela **tawng 473** vel chu a hmangtu an tlem avangin a bo tawh a. Tin, a hmangtu awm chhun an thih zel avangin, chawhrualin chawlhkar hnih danah khawvela tawng pakhat hi ral zel ang a ni.

* Middle East-a **Sumerian tawng** khu khawvela tawng upa ber nia hriat a ni a, kum BC 2900 vela mi nia hriat a ni.

* **European-ho tawng** tam ber khu inhnaih tak tak a ni hlawm. Entir nan, German leh Dutch tawng te. Chutih lain, Spain ram hmar lama Basque mite tawng, *Euskara* an tih khuan khawvela tawng dang zawng zawng nen inlaichinna pakhat mah a nei lo thung.

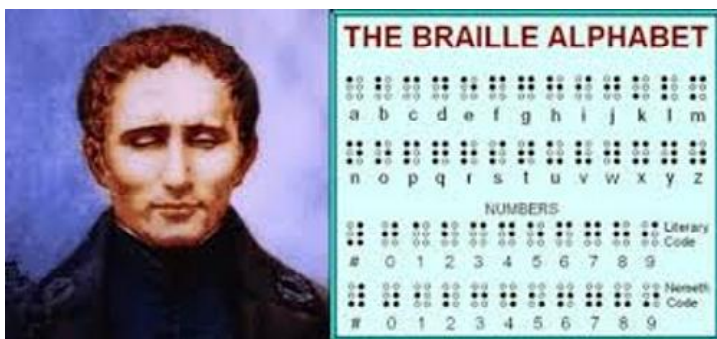
* Kum 1825 khan French pa, mitdel tho, **Louis Braille-a** chuan lehkhaphek bawl dan inang lo, mitdelten an khawiha hawrawp anga an hman theih tur a siam chhuak a, chu mitdel hawrawp chu tun thlengin mitdelten tang-kai takin an hman ta a ni.

* Khawvela thawnthu (Novel) sei ber chu Marcel Proust-a lehkhabu ziah, **A la**

recherche du temps perdu (In Search of Lost Time) tih a ni a, thumal maktaduai khat leh nuai nga aia tam a hman a, a tir takah phei chuan bu sarihah chhuah a ni.

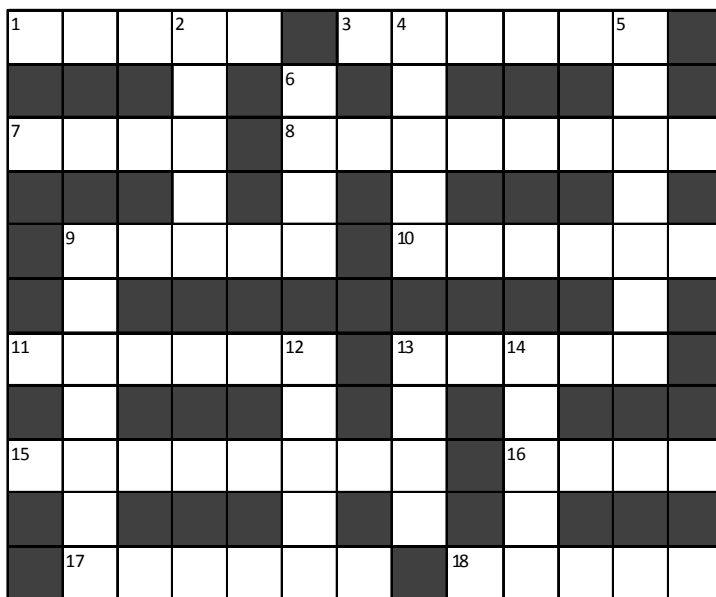
* Khawvela lehkhabu chhut chhuah tawh zinga upa ber chu Buddhist sakhaw bu, **Diamond Sutra** a ni a, kum 868 AD khan China-ah chhut a ni.

* Kum 1969 khan French ziakmi Georges Perec-a chuan **La Disparition** (The Void) tih bu chu vowel 'e' hman miah lovin a ziak a. Kum 1972 khan **Les Revenentes** (The Ghosts) tih bu a ziak leh a; hetah hi chuan 'e' tih loh vowel dang a hman hauh lo thung.

Louis Braille-a leh mitdel hawrawp

CROSSWORD NO. 27

A PHEI : 1. Israel-ho tehna chi khat (5); 3. Matthaian a khawn thin (6); 7. Mi tinin pahnh kan nei theuh (4); 8. La saina hmanrua (Thuf 31:19) (8); 9. Zawlnei Isaia pa (5); 10. Roreltu Samgara pa (Ro 3:31) (5); 11. Bethel khaw puithiam (Amos 7:10) (5); 13. Jakea fapa, mi fng tak (Thuf 30:1) (5); 15. Zawlnei Jona pa (8); 16. Isuan mittel mit tihvar nan a hman (5); 17. 'Number' lam dan (5); 18. Zawlnei pakhat hming (5)

CROSSWORD NO. 26 DIKNA

A CHHUK : 2. Jakoban a chhum (Gen 25:29) (5); 4. Sum leh pai ngah (5); 5. Hmangaih-naah a awm lo (1 Joh 4:18) (7); 6. Abdiela fapa (1 Chro 5:15) (4); 9. Chên lailâwkna tur, an 'khuar' thin (7); 12. Zawlnei Elija hun laia Israel-te lal (5); 13. Israel-te thla hming pakhat (4); 14. Khawlai ui (5)

CHEICHHUAH

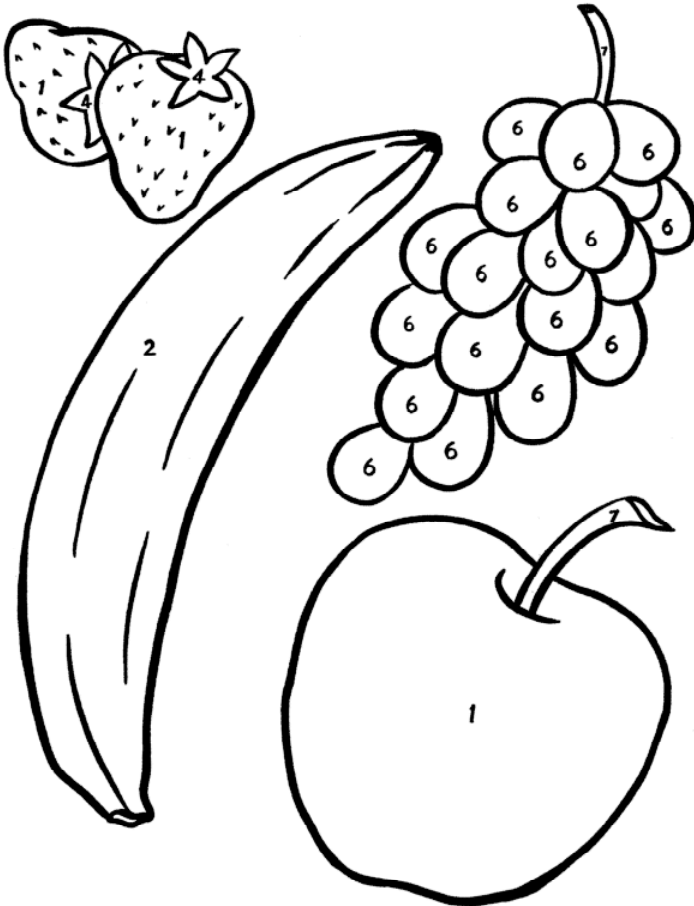

Han chei leh pawt mai teh le...

Chei dan tur

1 - sen; 2 - eng; 3 - pawl; 4 - hring;
5 - serthlum rawng; 6 - senno; 7 - buang/uk; 8 - dum

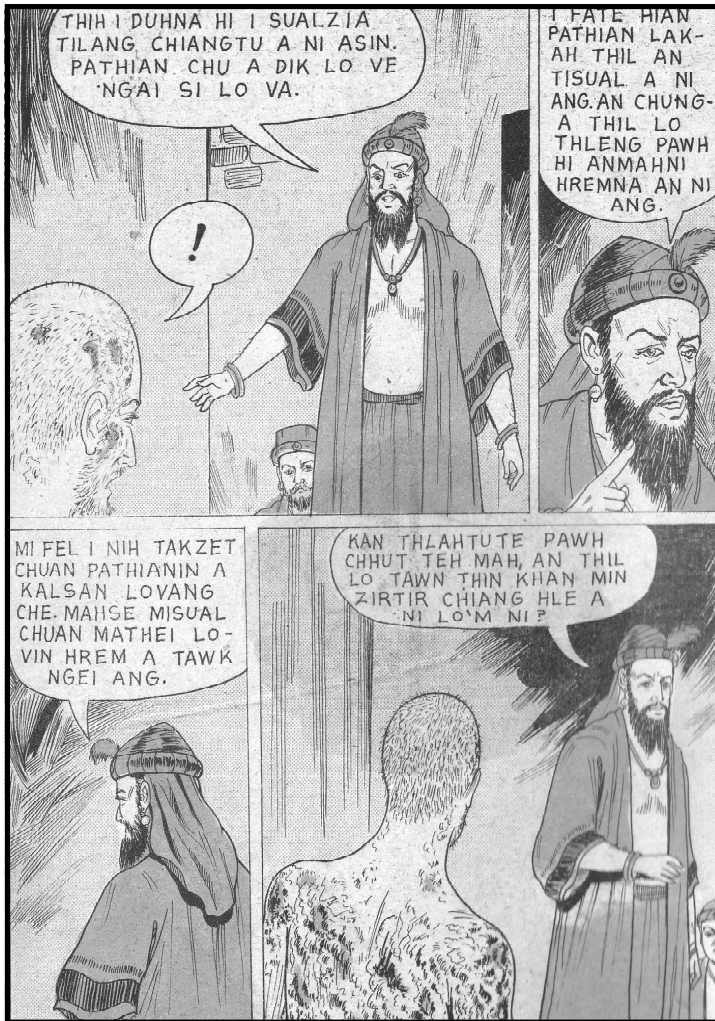
Bible Milem

JOBA

Bible Milem

JOBA

Bible Milem

JOBA

Bible Milem

JOBA

KA HMUH ANG HMU THEI RAWH

A chung a lemziak chi hnih khi ngun takin en la, a inan lohna chi ruk hmu thei rawh.

A hnuaiah hian a chhanna lo ziaak la:

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....

A chhanna chu thla lehah kan rawn chhuah ang.

Postal Registration No. MZR/70/2015-2017 RNI Registration No. 66996/96

To,

TLEIRAWL CHAWHNU INKHAWM
Serchhip Bazar Veng Kohhran

NAUPANG CHAWHNU INKHAWM
Serchhip Bazar Veng Kohhran

Published by Rev. K. Lalpiangthara,
Synod Literature & Publication Board, Aizawl and
Printed at the Synod Press, Mission Veng, Aizawl - 796 001.

Copies - 26,500